

2022-10-13
TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr: KFKS 2022-00939

Sammanställning och redogörelse av förskolors och skolors anmälningar om uppgivna kränkningar vårterminen 2022

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens verksamhetsutskott noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning

I ärendet framgår att totalt 492 anmälningar om kränkande behandling har lämnats till huvudmannen under vårterminen 2022. Samtliga grundskolor och gymnasieskolor samt fyra förskolor har lämnat anmälningar under den aktuella tidsperioden. Det är en minskning med 14 anmälningar från höstterminen 2021. Statistiken visar att antal anmälda händelser gällande kränkande behandling varierar mellan de olika grund- och gymnasieskolorna. Orsaker till detta beror på olika rutiner mellan skolorna men även skolform och stadium inom skolformen. Mörkertal finns och är främst aktuellt för skolor med lägre anmälningsfrekvens och för elevgrupper på högstadiet och gymnasiet. Det är inte möjligt att få en exakt bild av hur stort mörkertalet är. Valfärd skolas verksamhetsstöd anser att de samtal som skett med skolledarna om detta har varit positiva, framåtblickande och lett till ett ökat arbete gällande samsyn mellan skolorna. Dessa åtgärder bör fortsätta.

Ärendet

Bakgrund

En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier i samband med

verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen (6 kap. 10 § skollagen (2010:800)).

Kommunstyrelsen beslutade den 15 december 2015 om rutiner kring handläggningen av ärenden gällande kränkande behandling och trakasserier (KFKS 2015/786–003). I rutinerna framgår bland annat att Valfärd skolas verksamhetsstöd ska göra en sammanställning halvårsvis över anmälningar som inkommit till huvudmannen den gångna terminen. Sammanställningen ska rapporteras till kommunstyrelsen tillsammans med information om hur arbetet mot kränkande behandling fortlöper.

Kommunstyrelsens verksamhetsutskott beslutade den 22 februari 2022:

- att en ordentlig undersökning görs under 2022 angående rapportering om kränkningar som visar på varför vissa skolor/förskolor har många eller inga eller få anmälningar om kränkningar och som försöker få ett grepp om hur stort mörkertalet i anmälningar är.
- att denna undersökning återrapporteras till verksamhetsutskottet.

Valfärd skola har med anledning av detta tagit in information från skolorna gällande de aktuella frågeställningarna ovan. Det har skett genom att skolledningen inom varje rektorsområde har analyserat statistiken (från förskola, förskoleklass, grundsärskola och grundskola) utifrån det som kommunstyrelsens verksamhetsutskott beslutade den 22 februari 2022. För de två gymnasieskolorna inom Valfärd skola har statistiken för gymnasieskolan diskuteras gemensamt av skolledningen på de två skolorna. Resultatet av detta redovisas i denna skrivelse.

Jämförelse över tid - antalet anmälda kränkningar 2017–2022

Tabell 1: Antal förskolor, grundskolor och gymnasieskolor som gjort anmälningar om kränkande behandling per termin, 2017–2022. Grundsärskola och gymnasiesärskola har här räknats in i grundskola respektive gymnasieskola.

	Antal förskolor som anmält	Antal grundskolor som anmält	Antal gymnasieskolor som anmält	Totalt antal anmälningar
Höstterminen 2017	2	19	2	245
Vårterminen 2018	3	18	3	300
Höstterminen 2018	3	20	3	279
Vårterminen 2019	3	19	1	273
Höstterminen 2019	2	17	3	325
Vårterminen 2020	3	17	2	454

Höstterminen 2020	0	20	2	457
Vårterminen 2021	5	20	1	502
Höstterminen 2021	3	20	1	506
Vårterminen 2022	4	20	2	492

Tabellen visar att antal anmälningar om händelser gällande kränkande behandling och trakasserier utifrån diskrimineringsgrunderna har varierat under redovisad femårsperiod. Av statistiken framgår att antal anmälningar successivt har ökat till höstterminen 2021, för att sedan ha en liten nedgång under vårterminen 2022. Om detta är en kortsiktig eller långsiktig trend går inte att avgöra utan för detta behöver statistik för kommande terminer samlas in. Det ska även inflikas att skillnaden mellan höstterminen och vårterminen 2022 enbart rör sig om 14 anmälningar.

Vad anmälningarna handlar om

Enligt de uppgifter som lämnats i anmälningarna sker främst verbala och fysiska kränkningar. Dessa nämns äga rum främst i skolmiljön där skolgård är vanligast förekommande följt av korridor och klassrum. Endast en mycket liten del, ungefär 20 anmälningar handlar om att kränkande behandling via sociala medier kan ha förekommit. Det innebär alltså att nästan alla anmälda kränkningar sker i skolans fysiska miljö, inte i den digitala miljön.

Anmälningarna som har lämnats till huvudmannen under höstterminen 2021 visar att händelserna som anmäls rör främst att en enskild elev utsätter en annan enskild elev. Det förekommer också att händelserna som anmäls handlar om att flera elever har utsatt en annan elev. Det förekommer även anmälningar som rör att medarbetare har kränkt en elev.

Anmälningar vårterminen 2022 – per respektive skolform

Tabell 1: Antal och andel anmälningar per förskola vårterminen 2022.

Enhet	Rektorsområde	Antal anmälningar (totalt)	Totalt antal barn/elever	Andel anmälningar (totalt)
Jarlabergs förskola	Järlahöjden	0	58	0,0
Kristallens förskola	Järlahöjden	0	148	0,0

Optimus förskola	Järlahöjden	0	37	0,0
Tallidens Förskola	Järlahöjden	0	63	0,0
Alabasterns förskola	Myrsjö	1	58	1,7
Bagarsjöns förskola	Myrsjö	0	58	0,0
Chrysolitens förskola	Myrsjö	0	103	0,0
Korallens förskola	Myrsjö	1	101	1,0
Kulingens förskola	Myrsjö	0	73	0,0
Kummelnäs förskola	Myrsjö	0	134	0,0
Källans förskola	Myrsjö	0	84	0,0
Östbacka Förskola	Myrsjö	1	92	1,1
Berguddens förskola	Saltsjöbaden	0	60	0,0
Fiskarhöjden s förskola	Saltsjöbaden	0	110	0,0
Gläntans förskola	Saltsjöbaden	0	92	0,0
Igelboda förskola	Saltsjöbaden	0	73	0,0
Krabbans förskola	Saltsjöbaden	0	76	0,0
Vårgärdets Förskola	Saltsjöbaden	0	66	0,0
Universums Förskola	Sickla	0	58	0,0
Vilans Förskola	Sickla	1	108	0,9
Växthuset Förskola	Sickla	0	93	0,0
Långsjöns förskola	Skuru-Duvnäs	0	99	0,0

Saltängens förskola	Skuru-Duvnäs	0	59	0,0
Skogsstigens Förskola	Skuru-Duvnäs	0	80	0,0
Skuru Förskola	Skuru-Duvnäs	0	71	0,0
Utskogens Förskola	Skuru-Duvnäs	0	129	0,0
Björknäs förskola	Södra Boo	0	97	0,0
Boo Gårds förskola	Södra Boo	0	156	0,0
Eklunda förskola	Södra Boo	0	68	0,0
Solfjädersn Förskola	Södra Boo	0	5	0,0
Bäckalidens förskola	Älta	0	81	0,0
Kolarängens förskola	Älta	0	51	0,0
Solängens Förskola	Älta	0	53	0,0
Svanhöjdens Förskola	Älta	0	157	0,0
Älta Gårds Förskola	Älta	0	50	0,0
Ältadalens Förskola	Älta	0	162	0,0
Totalt förskolor		4	3063	0,1

Förklaringar kring antal anmälningar per förskola

Som framgår av statistiken ovan har enbart fyra anmälningar om kränkande behandling inkommit till huvudmannen.

Vad gäller förskolan behöver det i sammanhanget nämnas att ett barn som är under fyra år generellt sett inte anses kunna ha uppsåt, insikt och mognad för att förstå att ett visst beteende upplevs som kränkande. Det gäller även uppenbara kränkningar så som fysiskt våld, hot om våld och verbala angrepp. Händelser av

detta slag blir i stället en fråga för personalens tillsynsplikt. Detta antas vara en förklaring till att förskolorna lämnat in få anmälningar.

För övrigt ska det också nämnas att ett barn i förskolan, i likhet med en elev i grundskolan, ska ha uppsåt, insikt och mognad genom att förstå att dennes beteende upplevs som kränkande gentemot det andra barnet för att en kränkande handling ska anses ha skett. Dessa juridiska faktorer kan alltså sammanfattas i att personalgruppen i förskolan behöver göra en rad olika överväganden beroende på barnets ålder och mognad i samband med att en anmälan om kränkande behandling i förskolan görs. Denna bedömning är mer komplex, d.v.s. innehåller fler faktorer, än den bedömning som behöver göras i t.ex. grundskolan och gymnasieskolan.

En annan förklaring gällande den låga anmälningfrekvensen för förskolan är att det kan handla om att förskolan har ett väl fungerande förebyggande arbete som medför att inga eller få händelser om kränkande behandling har skett. Det kan också handla om att förskolan inte har väl utarbetade och förankrade rutiner för att upptäcka och anmäla händelser som skulle kunna utgöra kränkande behandling. Det kan alltså finnas ett mörkertal gällande anmälningar på förskolorna.

Rektorsområdena har lämnat information till Valfärd skola om vad de anser om anmälningfrekvensen i förskolan. Det som konstateras är att det är en låg anmälningfrekvens och det som tas upp i samband med detta är de svårigheter som finns gällande bedömningen av uppsåt, insikt och mognad för barnen i förskolan i samband med dess ärenden d.v.s. att det handlar om svåra bedömningar i praktiken. De menar även att med hänsyn till den generella åldersgränsen när ett barn kan antas ha uppsåt, insikt och mognad så kan en del ärenden redan på grund av barnets ålder inte ha blivit anmälda.

En annan faktor är kommunikationen med aktuellt barn om det inträffade och med det utmaningen i att man som personal ”inte får lägga orden i munnen på barnen”. Gällande frågan om det finns ett mörkertal på förskolan är det på grund av ett svårtillämpad juridiskt regelverk (se tidigare resonemang om uppsåt, insikt och mognad) mycket svårt att få det klarlagt vad som exakt ska anmälas och inte. Något som innebär att det i det här fallet inte är möjligt att uttala sig om det finns ett mörkertal i anmälningar eller inte för förskolan.

Tabell 2: Antal och andel anmälningar per förskoleklass, grundskola och grundsärskola vårterminen 2022.

Enhet	Rektorsområde	Antal anmälningar (totalt)	Totalt antal barn/elever	Andel anmälningar (totalt) i %
Eklidens Grundsärskola	Järlahöjden	0	35	0,0
Eklidens Skola (7-9)	Järlahöjden	15	909	1,7
Jarlabergs skola (F-6)	Järlahöjden	25	152	16,4
Järsla Skola (F-6)	Järlahöjden	34	691	4,9
Myrans Heldagsskola	Myrsjö	0	21	0,0
Myrsjöskolan (F-9)	Myrsjö	29	1287	2,3
Orminge Skola (F-6)	Myrsjö	29	317	9,1
Sågtorpsskolan (F-6)	Myrsjö	52	533	9,8
Igelboda skola (F-6)	Saltsjöbaden	15	180	8,3
Neglinge Skola (F-5)	Saltsjöbaden	13	313	4,2
Saltsjöbadens Samskola (F-9)	Saltsjöbaden	97	999	9,7
Sickla Grundsärskola	Sickla	1	44	2,3
Sickla Skola (F-6)	Sickla	19	427	4,5
Vilans Skola (F-6)	Sickla	35	229	15,3
Borgvallaskolan (F-3)	Skuru-Duvnäs	3	151	2,0
Ektorps skola (F-6)	Skuru-Duvnäs	5	271	1,8
Saltsjö-Duvnäs Skola (F-6)	Skuru-Duvnäs	14	335	4,2
Skuru Skola (F-9)	Skuru-Duvnäs	1	230	0,4

Björknäs grundsärskola	Södra Boo	0	16	0,0
Björknässkolan (F-9)	Södra Boo	17	1044	1,6
Boo Gårds Skola (F-9)	Södra Boo	7	644	1,1
Sigfridsborgs Skola (F-6)	Älta	34	728	4,7
Stavsborgsskol an (F-9)	Älta	28	563	5,0
Älta Skola (F- 6)	Älta	5	525	1,0
Totalt grundskolor och grundsärskola		478	10644	4,5

Förklaringar kring antal anmälningar per förskola, grundsärskola och grundskola

Totalt sett har det inkommit 478 anmälningar vilket motsvarar en andel på 4,5 % av det totala elevunderlaget för vårterminen 2022. Det behöver tydliggöras att en elev kan ha flera olika anmälningar kopplat till sig. I likhet med tidigare skrivelser konstaterar även denna skrivelse att andelen anmälningar fortsatt skiljer sig mellan skolorna, från 0 till 16,4 %. Även inom många av rektorsområdena finns det betydande skillnader mellan skolorna. Det ska dock understrykas att det kan finnas en rad olika förklaringar till detta. Dessutom vill skrivelsen redan här tydliggöra att en anmälan ska göras av skola till huvudman om en elev anser sig vara kränkt. Det finns alltså ingen generell definition för vad en kränkning är och vad som kan upplevas kränkande kan därmed skilja sig åt på individuell nivå.

Nedan presenteras varje rektorsområde sin förklaring till statistiken för sitt rektorsområde:

Järlahöjden

Inom rektorsområdet återfinns Jarlabergs skola som är den skola som har högst andel anmälningar (16,4%) av samtliga skolor inom Valfärd skola.

Rektorsområdet anser att det beror på satsningar som information, utbildning

och uppföljning till personalgruppen. Det anses vara den största förklaringen till den höga andelen anmälningar – ju mer information, utbildning och uppföljning som görs kring desto högre anmälningsfrekvens. Rektorsområdet anser inte att det skulle finnas en större otrygghet på Jarlabergs skola än andra skolor inom rektorsområdet. Vidare konstaterar rektorsområdet att anmälningsfrekvensen avtar i takt med att elevernas ålder ökar. Ekliden skola som är en högstadieskola har en betydligt lägre anmälningsfrekvens än Jarlabergs skola och Järla skola. Här anses elevernas ålder och mognad spela in. Eklidens grundskola har inga anmälningar alls under våren 2022 – i likhet med andra skolor inom grundskolan (undantaget en anmälan på Sickla grundskola).

Rektorsområdet tydliggör även att lagens krav med att en anmälan ska göras varje gång en elev anser (upplever) sig vara kränkt är mycket resurskrävande och pekar på att ju mer resurser som frigörs för arbete med detta leder till en ökad anmälningsfrekvens – personalen får då mer tid att arbeta med att registrera anmälningar. Gällande om det finns ett ”mörkertal” (d.v.s. ett ”underanmälning”) så är det ett ja. En faktor här är att äldre elever, till skillnad från yngre elever, inte är lika benägna att anmäla kränkande händelser till vuxen på skolan. Vidare behöver personal fortsatt utbildas i att göra anmälningar om detta för att känna en trygghet i när det ska göras och inte.

Hur stort mörkerantalet är går inte att uppskatta – det skulle bli fråga om att gissa. Det noteras även att olika typer av språkbruk som kan upplevas som kränkande har ökat och det gäller att stävja detta från skolans håll.

Myrsjö

Rektorsområdet konstaterar här att jämfört med andra skolor ligger Myrsjö skola något högre än andra F-9-skolor inom Valfärd skola. F-6 skolorna, Sågtorpsskolan och Orminge skola ligger på ungefär samma anmälningsfrekvens som andra F-6 skolor inom Valfärd skola. Både Sågtorpsskolan och Orminge skola har arbetat mycket genom olika insatser med personalen gällande anmälan av kränkande behandling. Sågtorpsskolan uppfattar det som att de har utmanande lokaler/skolgård (äldre och därmed mindre modern än andra skolor), många elever finns på en liten yta. Orminge skola upplever att det sker en del kulturella krockar där tyvärr olika typer av kränkande situationer kan vara en konsekvens av detta.

Det kan finnas ett mörkertal gällande anmälningsfrekvensen på högstadiet. Äldre elever figurerar inte lika ofta som yngre elever i anmälningar om kränkande behandling. Det kan även finnas ett mörkertal gällande elever med diagnoser. Med det menas att händelser där elever med diagnoser utför kränkande

handlingar kanske inte anmäls i lika hög utsträckning som händelser rörande elever utan diagnoser. Ytterligare en bidragande faktor till mörkertalet är att en del i personalgruppen upplever att det är krångligt och tidskrävande att leva upp till det som skollagen efterfrågar vid varje anmälan. Exakt hur stort mörkertalet är går inte att uppskatta.

Saltsjöbaden

Neglinge skola sticker ut med färre anmälningar vilket rektorsområdet tror beror på att personalen inte haft goda rutiner för att anmäla. Det har informerats och skapats rutiner men det tar lite tid att arbeta in detta. Igelboda skola och Saltsjöbadens samskola har procentuellt ungefär lika många anmälningar. På Saltsjöbadens samskola anmäler personalen i högre grad, minsta händelse anmäls för att sedan utredas. Saltsjöbadens samskolas högstadium har tre socialpedagoger som alltid är nära eleverna, hör hur eleverna mår och har god kännedom. Saltsjöbadens samskola har även många elevcoacher som jobbar nära eleverna. Ett stort antal av utredningarna visar även att det inte har rört sig om kränkningar men det behöver likafullt utredas.

Rektorsområdet ser att dess anmälningar är jämnt fördelade mellan stadium. Genomgående ligger Saltsjöbadens rektorsområde generellt sett högre och det tros bero på att det finns väletablerade rutiner med att anmäla allt som händer – d.v.s. upplevs som kränkande av elev. Personalen anmäler direkt själva och anmälan ”slussas” därmed inte via någon biträdande rektor. Saltsjöbadens samskola har även jobbat väldigt mycket med relationer vuxen-elev vilket gör att mycket kommer fram till de vuxna som kanske annars hade stannat hos eleven. Skolans socialpedagoger arbetar nära eleverna och har god kännedom om det som händer på skolan. Vidare konstateras att en del av statistiken rör ett fåtal elever som förekommer flera gånger och är väl kända och där många insatser finns.

På Neglinge skola finns troligen ett mörkertal då rutiner för att anmäla inte sitter riktigt ännu, vilket utgör ett utvecklingsområde på Neglinge skola. Storleken på mörkertalet är svårt att uppskatta.

Sammanfattningsvis tror rektorsområde inte att de har fler incidenter utan att det handlar om goda väletablerade rutiner för att anmäla samt att det finns många elevcoacher som jobbar nära eleverna.

Sickla

Rektorsområdet ser att det har varit ett stort uppsving av anmälningar på Vilans skola (15,3%) sedan ca två år tillbaka. Nya rutiner infördes då VT-2020 av ny rektor för rektorsområdet. Biträdande rektor initierade omfattande fortbildningsinsats HT-2020 och ht 2021. Därav många anmälningar – skolan anmäler ”allt” som upplevs kränkande av elever.

För Sickla grundsärskola finns det en anmälan. Sickla skola och med det även Sickla grundsärskola har en stor kompetens och erfarenhet som byggts upp över tid hur man arbetar kring anmälan av kränkande behandling. På Sickla skola VT-2022 finns det ett minskat antal anmälningar än tidigare läsår/terminer. Orsaken till detta tros vara ett mycket proaktivt trygghetsteam som arbetar förebyggande. Det går även att se effekter av pandemin - många elever har varit sjuka och kontaktytorna minskade p.g.a. restriktioner. Därav färre kränkande behandlingar bland elever. Sickla skola har också arbetat fram organiserade (styrda) rastaktiviteter samt ökat antalet rastvakter med 50% - vilket också tros bidra till minskat antal anmälningar om kränkande behandling.

Rektorsområdet tror inte att det finns något mörkertal, åtminstone inte betydande, inom skolor inom Sicklas rektorsområdet med hänsyn till det som tidigare har redogjorts för.

Sammanfattningsvis konstateras att anmälningsfrekvensen ligger väldigt högt på Vilans skola - en siffra som rektorsområdet är nöjda med. Skollagen ska följas. Gällande att den är lägre på Sickla skola – se orsaker ovan. Slutligen samtalas det mycket med medarbetarna om rutiner för anmälan om kränkande behandling inom rektorsområdet för att säkerställa att alla kan rutinen och vet hur ärenden ska hanteras.

Skuru-Duvnäs

En skola (Saltsjö-Duvnäs skola) har en högre andel anmälningar än övriga inom rektorsområdet vilket tros bero på att ett gediget arbete gjorts avseende utbildning/workshops, vikten av att anmäla samt en tydlig rutin som består i att det är hela personalens ansvar att anmäla. Vidare har en av skolorna (Skuru skola) en lägre andel anmälningar vilket delvis kan bero på att det är en liten och lugn enhet, men också på att det finns en stor andel del ny personal som börjat på skolan.

Som helhet befinner sig skolorna inom rektorsområdet relativt nära genomsnittet för Valfärd skola men det finns en medvetenhet om att det saknas många fall i rapporteringen. Gällande utbildning rörande detta fick samtlig personal starta

terminen med en genomgång av detta via Nacka Academy.¹ Arbetet med anmälningar rörande kränkande behandling kommer att fortsätta under läsåret som utbildning i form av olika workshops – ett koncept som tidigare har visat sig vara framgångsrikt.

Som klargjorts tidigare befinner sig Skuru-Duvnäs under genomsnittet för Valfärd skola. Det kan bero på flera olika saker. Dels kan det tänkas vara så att de små skolenheterna är relativt lugna, men främst är det ett mörkertal som arbetas med att komma till rätta med. Storleken på detta mörkertal är svårt att svara på. Rektorsområdet arbetar som sagt med att öka medvetenhet och kunskap om detta område med sin personalgrupp.

Södra Boo

Båda grundskolorna inom rektorsområdet ligger väldigt lika varandra sett till anmälningsfrekvens. Däremot har rektorsområdet få (låg andel) kränkingsanmälningar i relation till andra skolor inom Valfärd skola.

Rektorsområdet har diskuterat hos vem ansvaret ska ligga att göra en anmälan och utredning av kränkande behandling. Rektorsområdet anser att det är svårt att dra gränsen för vad som ska föranleda en anmälan utifrån vad som är rimligt kopplat till det extra arbete som det medför. Här behövs ytterligare utbildning samt även kunskap/dialog med externa myndigheter som Diskrimineringsombudsmannen och Barn-och elevombudsmannen. Det finns gråzoner för vad som ska klassas som en kränkning utifrån perspektivet subtila handlingar mellan elever.

Något som även diskuteras är situationen då en pedagog kränker en elev och hur svåra dessa är att ”få tag i” d.v.s. få kännedom om, eftersom eleven alltid står i beroendeställning till pedagogen.

Rektorsområdet konstaterar att det förmodligen finns ett mörkertal i antal situationer där en elev känner sig kränkt av annan elev/pedagog. Det är dock oerhört svårt att uppskatta storleken av mörkertalet.

Älta

Till en början är det tydligt att det inte sker anmälningar i lika hög grad på Älta skola (1%) som på Sigfridsborgs skola (4,7%) och Stavsborgsskolan (5%). Upplevelsen är att man nu börjat genomföra fler anmälningar då man vet hur

¹ Nacka Academy är en utbildningsplattform för samtliga medarbetare inom Valfärd skola. Där finns bl.a. en utbildning om kränkande behandling för skolans personal.

man ska göra. Det ska dock sägas att på Stavsborgsskolan görs många anmälningar.

Inom varje skolas trygghetsteam finns det en expert inom hur man ska göra i olika fall kopplat till kränkande behandling. Denne ska ges en utbildning i kränkande behandling, så att denne är extra skicklig och kan finnas som stöd till den som ska göra en anmälan. Det finns ett behov av att fortsatt arbeta med gemensamma rutiner i rektorsområdet. Extra viktigt är att resurser ges då detta arbete kräver tid. Vidare önskas en lättare formalia kopplat till detta. Är detta möjligt med hänsyn till de juridiska krav som finns?

Rektorsområdet tror att det finns ett mörkertal. Men det är svårt att veta exakt varför och hur stort då det kan vara svårt att göra bedömningen om en elev upplevt det inträffade som kräkning eller inte.

Fokus framöver är att göra medarbetare mer säkra i arbetsgången gällande anmälan, utredning och åtgärder. Detta är något som kommer att tas på lärarmöten och även specifikt med teamledare.

Tabell 3: Antal och andel anmälningar per gymnasieskola och gymnasiesärskola vårterminen 2022. I statistiken ingår Nacka gymnasiesärskola i Nacka gymnasium. Den anmälan som är gjord för Nacka gymnasium tillhör skolformen gymnasieskola.

Enhet	Antal anmälningar (totalt)	Totalt antal barn/elever	Andel anmälningar (totalt) i %
Björknäs gymnasiesärskola	0	10	0,0
Myrans heldagsskola gymnasiet	0	1	0,0
Nacka gymnasium	1	2247	0,0
YBC	8	639	1,3
Totalt gymnasiet och gymnasiesärskola	9	2897	0,3

Förklaringar kring antal anmälningar per gymnasiesärskola och gymnasieskola

För gymnasiesärskolan återfinns inga anmälningar om kränkande behandling. Generellt sett är denna skolform, i likhet med grundsärskolan, en skolform där antalet anmälningar om kränkande behandling generellt sett är mycket lågt. Det kan finnas olika anledningar till detta som ett lägre elevantal men även att bedömningen avseende en elevs uppsåt, insikt och mognad med eventuell handling ser annorlunda ut än jämfört med gymnasieskolan.

För de två gymnasieskolorna inom Valfärd skola har statistiken för gymnasieskolan diskuteras gemensamt av skolledningen på dessa skolor. Skolledarna poängterar att man befinner sig i toppskiktet gällande hur elever upplever sin trygghet och studiero i hela Sverige.² Även andra interna enkäter och samtal på skolorna bekräftar bilden av att det generellt sett rör sig om skolor med mycket hög trygghet och studiero. Därtill tror de att på gymnasienivå löser eleverna, på grund av sin ålder, oftare konflikter på egen hand och med det minskar också behovet av att anmäla upplevda kränkningar hos elever. Som framgår av statistiken finns det också en viss skillnad mellan skolorna i anmälningsfrekvens. Exakt vad denna beror på är inte helt lätt att kartlägga men en sak som skiljer skolorna åt är rutiner gällande anmälan av kränkande behandling. På Nacka gymnasium så görs anmälningar om kränkande behandling av skolledare medan det på YBC görs av elevhälsopersonal.

Skolledarna konstaterar även att det säkerligen finns ett mörkertal men vill samtidigt peka på den höga andel av trygghet och studiero som upplevs av eleverna på skolorna.

Valfärd skolas samlade bedömning och insatser

Valfärd skolas verksamhetsstöd vill i sammanhanget betona att barn och elever i Nackas kommunala förskolor och skolor generellt sett känner sig trygga i sin skola. Nacka kommuns gymnasieskolor befinner sig på delad förstaplats i Sverige gällande upplevd trygghet bland elever på skolan.³ Grundskolorna i Nacka

² Se mer om detta under rubriken Valfärd skolas samlade bedömning och insatser.

³ Från Skolinspektionens skolenkät 2022 för gymnasieelever årskurs 2: ”Känner du dig trygg i skolan” svarade 95 % av eleverna i Nacka kommunsgymnasieskolor ”Helt och hållet” eller ”Till stor del”. Resultatet har sedan jämförts med andra kommuner i Sverige via analysverktyget ”jämföraren” i databasen Kolada. Snitt för riket var 88 %. Databasen Kolada är en öppen och kostnadsfri databas för kommuner och regioner i Sverige som administreras av Rådet för främjande av kommunala analyser.

kommun befinner sig väl över rikssnittet i upplevd trygghet bland elever på skolan.^{4 5} Gällande förskolan saknas motsvarande jämförbar statistik.

Det kan likväl konstateras att det förekommer kränkande behandling bland elever i Nackas kommunala förskolor och skolor. Antalet anmälningar har minskats marginellt jämfört med föregående termin men det är inte möjligt att uttala sig om detta är en kortsiktig eller långsiktig trend utan för detta behöver statistik för kommande terminer samlas in. Något som även tydliggjorts är att nästan alla anmälningar om kränkande behandling utgår från saker som skett i skolans fysiska miljö, inte den digitala. Med detta i åtanke bör skolornas insatser för att förebygga och förekomma kränkande behandling främst inrikta sig på olika insatser i skolans fysiska miljö. Exakt vad som är lämpligt att göra behöver rektor avgöra utifrån de lokala förhållandena.

Som tidigare framgått i denna skrivelse har Verksamhetsstödet genomfört en undersökning gällande anmälningsfrekvens och eventuellt mörkertal för de skolor som finns inom Valfärd skola genom att skolledarna har analyserat sin statistik och återkopplat detta till Verksamhetsstödet. Av detta framgår att det låga antalet anmälningar på förskolan främst beror på ett svårtillämpat juridiskt regelverk där en elev som är under fyra år generellt sett inte anses ha uppsåt, insikt och mognad för att förstå att ett visst beteende upplevs som kränkande men det ska ändå göras en bedömning utifrån det enskilda fallet – som kan ändra på åldersgränsen. Det här skapar problem för utövarna i verksamheten som behöver göra snabba praktiska bedömningar, inte längre komplexa juridiska bedömningar vilket i det här fallet resulterar i de få antal anmälningar som finns.

Det här innebär att det inte är möjligt att uttala sig om det finns ett mörkertal i anmälningar eller inte för förskolan. För det skulle de olika situationerna behöva ses över enskilt juridiskt. Liknande resonemang gällande uppsåt, insikt och mognad kan även hänföras till särskolan. Visserligen finns där ingen generell ålder att ta hänsyn till men även här behöver hänsyn tas till vad den utsättande eleven egentligen har förstått med sin handling på ett mer utförligt sätt än det som görs med elever på grundskolan och gymnasieskolan.

Angående grundskola noterar Verksamhetsstödet att antalet anmälningar är mer frekvent förekommande på låg- och mellanstadiet än på högstadiet. Enligt skolledarna beror det på att äldre elever är mer benägna att försöka lösa

⁴ Från Skolinspektionens skolenkät 2022 för grundskolans årskurs 8 elever: ”Känner du dig trygg i skolan?” svarade 82 % av eleverna i Nacka kommunsgymnasieskolor ”Helt och hållet” eller ”Till stor del”. Resultatet har sedan jämförts med andra kommuner i Sverige via analysverktyget ”jämföraren” i databasen Kolada. Snitt för riket var 79 %.

⁵ Från Skolinspektionens skolenkät 2022 för grundskolans årskurs 5 elever: ”Känner du dig trygg i skolan?” svarade 87 % av eleverna i Nacka kommunsgymnasieskolor ”Helt och hållet” eller ”Till stor del”. Resultatet har sedan jämförts med andra kommuner i Sverige via analysverktyget ”jämföraren” i databasen Kolada. Snitt för riket var 84 %.

eventuella konflikter sinsemellan. Något som innebär att personal på skolan involveras mindre (än på låg- och mellanstadiet) vilket i sin tur resulterar i mindre antal anmälningar. Det här leder till slutsatsen att det förmodligen finns ett större mörkertal på högstadiet än på låg- och mellanstadiet. Skolorna är medvetna om detta och vikten av fortbildning som kontinuerligt behöver göras.

När det gäller gymnasieskolorna är det, i likhet med elevgruppen på högstadiet, så att information om konflikter och händelser bland gymnasieeleverna inte alltid når personalen. Den främsta anledningen till detta är elevernas ålder och mognad vilket medför att de ofta vill lösa olika konfliktfyllda situationer på egen hand. Specifikt för Nacka kommuns gymnasieskolor är också att den upplevda tryggheten bland landets kommunala skolor är den högsta i hela Sverige något som torde resultera i få anmälningar om kränkande behandling.

Vidare framgår att de skolor som har hög andel anmälningar per elev menar att det beror på skolans goda rutiner för anmälan av kränkande behandling. Utbildning och resurser som utkristalliserar sig genom att goda rutiner uppstår medför därmed en högre anmälningsfrekvens. Verksamhetsstödet vill även framhålla att efterleva lagens krav kräver både utbildning och resurser. Det underlättas inte av att det saknas en generell objektiv definition av vad som utgör en kränkande behandling. Det är en subjektiv fråga som utgår från individens egen upplevelse. Även rent bagatellartade kränkningar behöver anmälas av rektor till huvudman även om de inte leder till några åtgärder eller mycket ringa sådana från skolans sida.⁶ Att efterleva lagens krav kräver därför både utbildning och resurser.

Det som dock ska klargöras är att ju högre anmälningsfrekvens en skola har desto mindre är antagligen dess mörkertal. Denna slutsats bekräftar av den information som Verksamhetsstödet har fått in från skolorna. Vidare konstateras att alla rektorsområden utom ett anser att det antagligen finns ett mörkertal gällande antalet anmälningar. Men det är svårt att uppskatta, främst på grund av att vad en kränkande handling är utgår från en subjektiv definition även om ett visst typ agerande generellt sett alltid bör anses utgöra en kränkning som t.ex. slag och sparkar. En annan anledning är att personal, särskilt när det gäller äldre elever, inte får tillgång till information om alla händelser. Här är det som i så många andra delar av skolan viktigt att personalgruppen på en skola arbetar

⁶ Lagstiftaren har även noterat det potentiella hindret i att vissa elever eller föräldrar kan komma att använda regelverket kring kränkningar och trakasserier mot läraren på ett otillbörligt vis. I prop. 2005/06:38 s. 104 sägs följande om sådana situationer: ”Det finns naturligtvis en risk att vissa elever och föräldrar kan utnyttja skolans skyldighet i detta avseende till att anmäla även bagatellartade meningskiljaktigheter etc. I sådana situationer får verksamheten bedöma om det finns tillräcklig anledning att ingripa. Det är inte meningen att verksamheternas resurser skall användas för att utreda upprepade påståenden som visat sig vara utan substans.” Likafullt behöver dock alla upplevda kränkningar som en lärare eller annan skolpersonal får kännedom om på något sätt anmälas till rektorn som ska anmäla detta till skolans huvudman.

relationsskapande med sina elever för att förebygga och förhindra kränkande behandling.

Verksamhetsstödet ser att skillnaden i antalet anmälningar per skolor fortsatt är betydande. Det finns inget facit för vad som är en rimlig gräns mellan skolorna. Men med anledning av detta planerar Verksamhetsstödet att fortsatt ha samtal med skolledarna i samband med halvårsredovisningen av tjänsteskrivelse rörande kränkande behandling. Syftet kommer då att vara att fortsatt förstå vad som ligger bakom det att vissa skolor gjort få/inga anmälningar medan andra gjort många. Erfarenheterna av att ta diskutera detta i samband med denna skrivelse har varit mycket goda. Verksamhetsstödet ser även över om det i samband med detta är möjligt att analysera ytterligare faktorer än enbart anmälningsfrekvens och mörkertal. Verksamhetsstödet anser att de diskussioner kring sammanställningen som genomförts har gett en god startpunkt för en ökad samsyn bland skolledare men det kan självklart utvecklas än mer.

Det ska även understrykas att detta inte är något som blir ”färdigt” utan det behöver vara ständigt återkommande i det systematiska kvalitetsarbetet som finns mellan huvudmannen och skolorna. Varje rektorsområde arbetar också kontinuerligt med att utbilda personal i anmälan, utredande och åtgärdsskapande avseende kränkande behandling. Det hela kan sammanfattas i att fortsatta informations- och utbildningsinsatser kommer att ske centralt (mellan huvudmannen och skolorna) samt lokalt (inom rektorsområdet).

Ekonomiska konsekvenser

Förskolorna och skolornas arbete med att efterleva gällande bestämmelser och praxis på området ska rymmas inom verksamheternas ordinarie finansiering. Därav medför ärendet inga ekonomiska konsekvenser. Framgent kan Valfärd skolas system för anmälningar, webbportalen, komma att behöva utvecklas vilket medför kostnader.

Konsekvenser för barn

Alla barn och elever har rätt att känna sig trygga i sin förskola och skola. Det är av stor vikt att förskolor och skolor bedriver ett systematiskt arbete för att förebygga och motverka diskriminering och kränkande behandling likaså att anmäla, utreda och vidta åtgärder när händelser om kränkande behandling ändå sker. Att barn och elever känner sig trygga och mår bra i förskolan och i skolan är en viktig förutsättning för att kunna nå de fastställda målen för respektive verksamhet men också för deras framtida hälsa.

Helena Ekwall
Chef Verksamhetsstöd
Välfärd skola

Jakob Lindgren
Utbildningsstrateg
Välfärd skola

Postadress: Nacka kommun, 131 81 Nacka
Besöksadress: Stadshuset, Granitvägen 15
Telefon: 08-718 80 00
E-post: info@nacka.se
SMS: 716 60
Webb: www.nacka.se
Org. nummer: 212000-0167